

DNEVNE MIGRACIJE U KOPRIVNICU

DRAGUTIN FELETAR

I. NEKE SUVREMENE RADNO-DEMOGRAFSKE PROMJENE U PODRAVINI

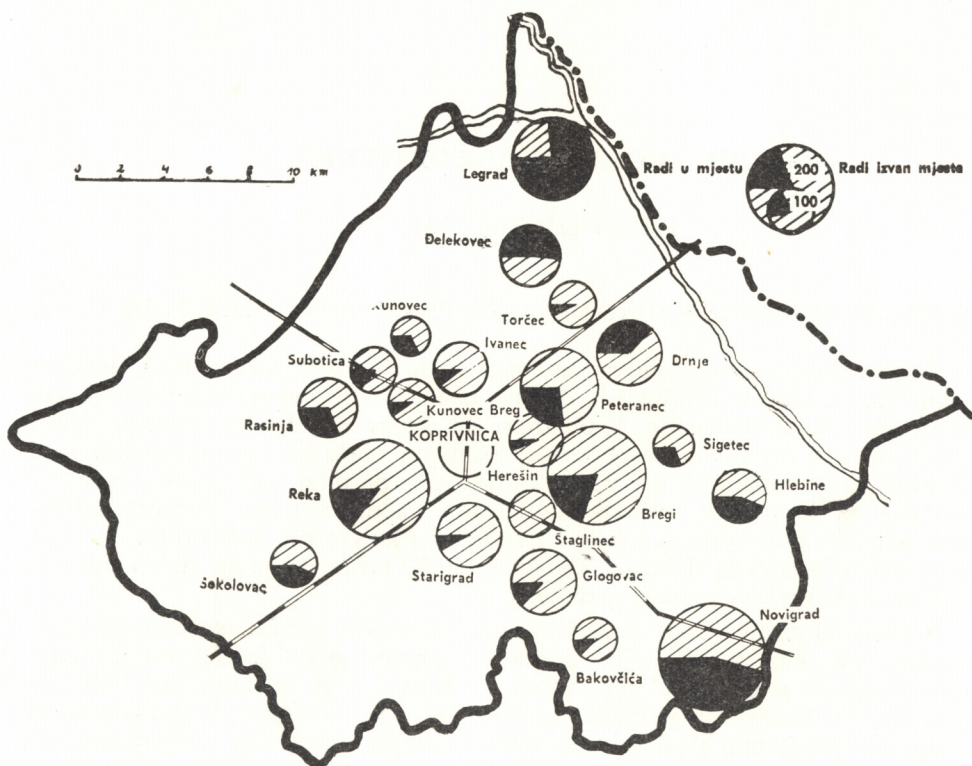
Pojava dnevne migracije radne snage (uglavnom) iz sela u grad, usko je vezana uz stvaranje mješovitih domaćinstava, koji proces opet zavisi od intenziteta industrijalizacije. S obzirom da su na sadašnjem stupnju našeg razvoja upravo mješovita gospodarstva osnovna značajka jugoslavenskog sela i poljoprivrede, razumljiv je i uspon pojave dnevne migracije. Neki stručnjaci smatraju da je pojava seljaka-radnika (polutana, parttime farmer) privremena pojava, ograničena na prostor i vrijeme u kojem prevladavaju industrija i poljoprivreda niskog dohotka. Drugi, realniji, tvrde da je to stalna pojava, pratilac svakog ekonomskog razvoja.

S obzirom da je pojava dnevnih migracija najuže vezana uz intenzitet raslojavanja na selu, postojalo je također i tumačenje da je dnevno kretanje radne snage iz sela u grad tek nužna zakonitost u prijelaznoj fazi industrijalizacije. Međutim, niz istraživanja (osobito onih provedenih u ekonomski razvijenim zemljama) pokazuje da udjel dnevnih migranata u ukupnom aktivnom stanovništvu čak i raste što je viši stupanj industrijalizacije i razvijenosti tercijalnih djelatnosti. Prema tome, može se ustvrditi da je pojava dnevnih migracija stalni pratilac suvremenog razvoja, ali je razumljivo da u razvijenijim sredinama ona sve više gubi karakter ekonomske nužnosti, jačajući istovremeno ostale, mahom neekonomske, razloge svojeg postojanja.

Za suvremena ekonomsko-geografska i društvena planiranja od izuzetne su važnosti procesi koji se zadnjih desetljeća zbivaju u sve zahuktalijem transferu radne snage iz sela u grad, kao i strukturalne posljedice u preraspodjeli dohotka koja ta demografska pomicanja donose. Uz to su nerazdvojno vezani i drugi, gotovo istoznačni procesi derurarizacije i deagrarizacije: prijelaz iz sela u grad i iz poljoprivrednih u nepoljoprivredna zanimanja. Konkretnih studija o ovim suštinskim promjenama u našem društvu, osobito onih koje se odnose na manje (općinske) cjeline i temelje na svježim podacima, zasad ima srazmjerno malo, iako je ekonomski napredni svijet zahvatila prava »poplava« sličnih analiza i radnji.

U općini Koprivnica te su promjene osobito intenzivne u zadnjem desetljeću. Naglo razvijajuća prehrambena (»Podravka«) i donekle drvna industrija (»Bilo-Kalnik«) ovdje je unijela nezadržive radno-demografske i druge prom-

jene. U ovoj općini su procesi transfera radne snage iz sela u grad i iz poljoprivrednih u nepoljoprivredna zanimanja osobito razvijeni, pa mogu biti određeni »obrazac« što će se po prilici zbivati u sličnim tradicionalnim agrarnim krajevima u idućim razdobljima koji ove promjene još nisu doživjeli u tom intenzitetu.

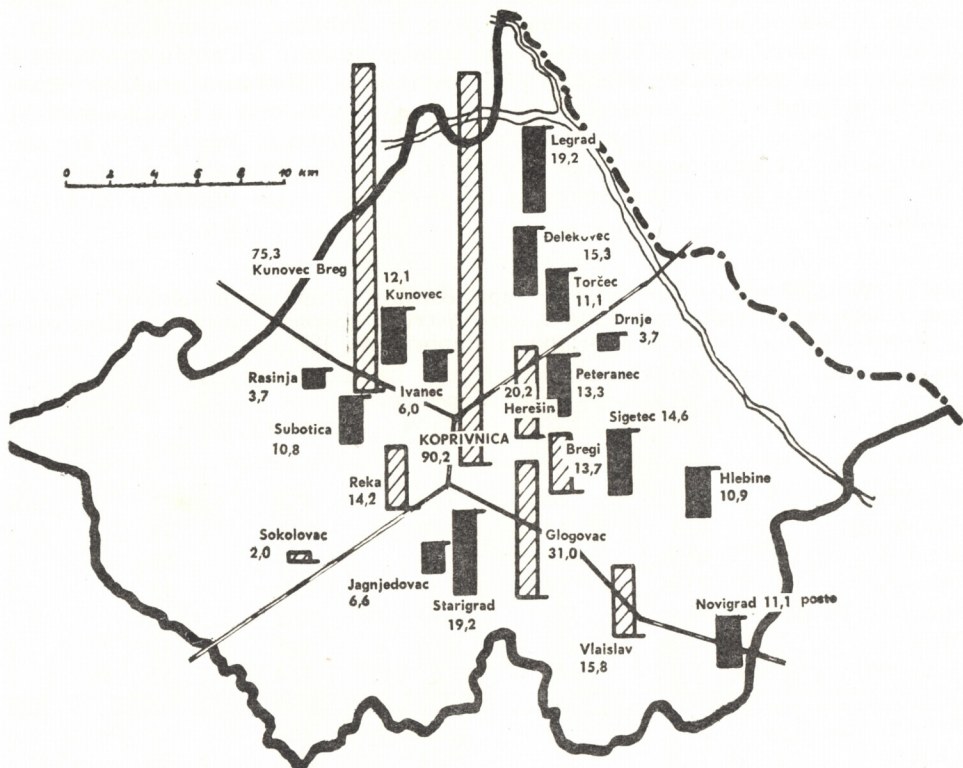

Sl. 1 Stupanj zaposlenosti u društvenom sektoru u većim naseljima koprivničke općine 1971. godine

Fig. 1. Degree of employment in social sector in greater settlements of community of Koprivnica in 1971. (hatch: person works out of the place; dark: person works in the place of living).

Procesi deagrarizacije i derurarizacije u Podravini u najnovije vrijeme mogli su biti naročito intenzivni upravo zbog činjenice što se ovdje odvija nagla transformacija izrazito agrarnog kraja s dugom tradicijom intenzivne poljoprivredne proizvodnje (raslojavanje stare agrarne strukture). Prema popisu stanovništva 1961. godine, u koprivničkoj općini bilo je čak 62,7 posto poljoprivrednog stanovništva, taj se udjel 1971. smanjio već na 52,9 posto, a prema podacima Odjela za plan Općinskog sekretarijata za privredu Skupštine općine Koprivnica, 1977. godine ovdje je živjelo tek 36,3 posto poljoprivrednog stanovništva. Već samo iz ovih osnovnih podataka naslućuje se naročit intenzitet deagrarizacije i derurarizacije u ovom kraju. Naravno, ovaj

upravo skokovit prijelaz iz poljoprivrednih u nepoljoprivredna zanimanja donosi sobom i niz negativnih pojava, iako vrijednost poljoprivredne proizvodnje nije smanjena (zahvaljujući napretku tehnologije i tehnike, koja se u ovom kraju sve intenzivnije primjenjuje u poljoprivredi).

Sl. 2. Odnos porasta ili pada broja stanovnika većih naselja koprivničke općine prema popisima stanovništva 1948. do 1971. godine

Fig. 2. The ratio on increase or decrease (dark) of the number of inhabitants of the greater settlements of community of Koprivnica according to census from 1948. to 1971.

S druge strane, dosta naglo raste broj zaposlenih u društvenom sektoru, to jest u sekundarnim, tercijarnim i kvartarnim djelatnostima. Deagrarizacija i derurarizacija donose i pojavu iseljavanja (zapošljavanja) izvan područja koprivničke općine (široj zemlji), kao i odlaženja na privremeni rad u inozemstvo. Godine 1948. je tek 7,9 posto ukupnog stanovništva koprivničke općine bilo zaposleno u društvenom sektoru (s radnom knjižicom), 1970. već 14,9 posto, a 1977. godine 20,2 posto. U tradicionalnom agrarnom kraju, gdje je zemlja oduvijek bila osnovica egzistencije i napretka, to su zaista značajne promjene. iako je trend zapošljavanja sporiji od prosjeka za SR Hrvatsku (u našoj Republici je 1970. bilo 21,1 posto zaposlenog stanovništva u odnosu na ukupni broj, a 1977. već 28,1 posto).

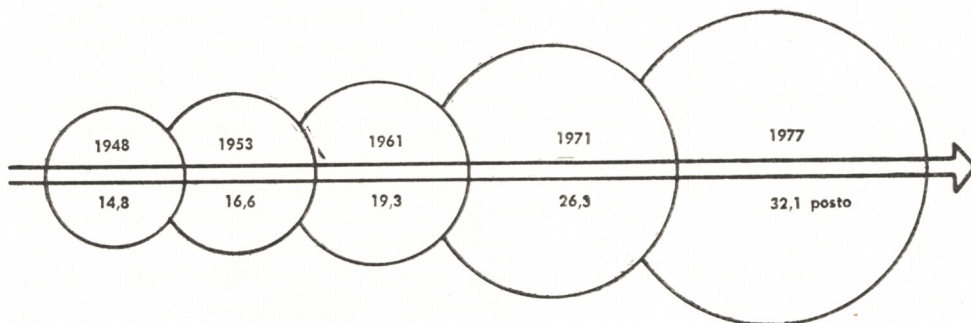
Usprkos naglom smanjenju poljoprivrednog stanovništva, viškovi radne snage na podravskom selu još su dosta izraženi, iako zadnjih godina starenjem sela ovi pritisci sve više gube na intenzitetu. Promjene vezane uz de-agrarizaciju tako su zadnjih godina izrazite, da su nekadašnje formule o izračunavanju viškova radne snage na selu (stare, recimo, dvadeset do trideset godina) neprimjenjive. Primjerice, 1971. godine je u koprivničkoj općini živjelo 32.540 poljoprivrednog stanovništva, a približno toliko hektara ima i oraničnih površina (31.485 ha) — pa bi prema Rudolfu Bičaniću to upravo i odgovaralo za osnovnu egzistenciju poljoprivrednika. Međutim, stupanj mehanizacije poljoprivredne proizvodnje, te niz drugih ekonomskih i neekonomskih faktora, utjecalo je na daljnje raslojavanje sela i, dapače, jačanje procesa de-agrarizacije i derurarizacije. Tako je od 1971. do 1977. podravsko selo dalo još vrlo veliki broj nove radne snage, a taj proces se nešto ublaženo nastavlja i dalje.

Tab. 1. Poljoprivredno stanovništvo, zaposlenost u društvenom sektoru i razina zaposlenosti na privremenom radu u inozemstvu u najznačajnijim naseljima općine Koprivnica 1971. godine (Izvor: popis stanovništva 1971.)

Mjesto	Posto poljopr. od aktiv. st.	broj	Zaposleni izvan naselja	posto	U inozemstvu	
					broj	posto od akt. st.
Bakovčica	55,7	60	50	83,3	21	10,4
Borovljani	52,1	43	39	90,6	15	10,8
Bregi	63,9	240	189	78,7	88	9,4
Delovi	73,9	26	24	92,3	13	7,5
Starigrad Donji	44,4	179	174	97,2	29	7,1
Drnje	62,2	159	106	66,6	17	3,2
Đelekovec	85,7	137	65	47,4	37	3,7
Glogovac	22,3	157	135	85,9	62	21,0
Herešin	24,3	131	129	98,4	11	5,6
Hlebine	75,6	123	74	60,1	95	11,5
Jagnjedovac	61,7	43	32	74,4	27	14,3
Kopr. Ivanec	69,0	109	98	89,9	162	17,3
Kunovec	60,0	67	47	70,1	83	20,2
Kunovec Breg	31,3	96	90	93,7	44	18,8
Legrad	55,1	185	38	20,5	240	23,3
Novigrad	71,4	252	136	53,9	63	4,8
Peteranec	74,2	174	156	89,6	32	3,5
Rasinja	76,8	153	107	69,9	29	3,6
Reka	55,8	225	255	88,2	47	6,7
Sigetec	80,2	86	62	72,0	52	6,6
Sokolovac	48,7	92	51	55,4	19	8,1
Subotica Podr.	59,6	102	89	87,2	52	12,8
Štaglinec	28,9	70	70	100,0	17	11,7
Torčec	77,0	94	89	94,6	14	3,0
Velika Mučna	57,5	69	65	94,2	13	6,5
Vlaislav	67,2	31	26	83,8	9	5,5
Općina Koprivnica	53,3	9.252	3.308	35,7	2.785	4,6

Među ostalim, a pomicanje radne snage iz sela u grad i iz poljoprivrednih u nepoljoprivredna zanimanja, značajan utjecaj imaju i procesi evidentnog siromašenja sela, to jest neujednačene raspodjele dohotka. Ti su procesi karakteristični za prijelazno razdoblje intenzivne industrijalizacije, te se razvojem kasnije ublažavaju. U odnosu na gradsko, seosko stanovništvo raspolaže s manjim novčanim prihodima. Jedna opširna anketa, koju su »Podravkinci stručnjaci proveli u gotovo pet tisuća domaćinstava u selima koprivničke općine u proljeće 1977. godine, pokazala je da prosječno seosko domaćinstvo raspolaže za oko jednu trećinu manjim dohotkom od onog gradskog u Koprivnici.

Stupanj deagrarijacije, promjena u prostornom rasporedu stanovništva i drugih suvremenih procesa izazvanih industrijalizacijom, nije, naravski, jednako intezivan u svim dijelovima koprivničke općine. Na prostorni raspored tih promjena djeluje čitav splet ekonomskih i neekonomskih faktora. Tako, primjerice, naselja na sjevernim rubovima Bilo-gore i Kalnika, pogotovo ako su bliže gradu ili glavnim prometnicama i nastavljaju nekadašnju rudarsku tradiciju, imaju manji postotak poljoprivrednog stanovništva (Glogovec, Bakovčica, Sokolovac i druga). Na ovu osobinu uvelike je, naravno, utjecala slabija poljoprivredna izdašnost bilogorskih obradivih površina, kao i kraća tradicija naprednijeg poljoprivrednog iskorištavanja. Logično je da i mlađa kolonizatorska naselja blizu grada i uz glavne cestovne prometnice također imaju u svojoj demograskoj strukturi malo poljoprivrednog stanovništva (Staglinec, Kunovec-Breg i druga).

Sl. 3. Porast sudjelovanja stanovništva grada Koprivnice u ukupnom broju stanovništva općine od 1948. do 1977. godine

Fig. 3. The increase of the participation of population of Koprivnica in the total number of inhabitants of the community from 1948 to 1977.

S druge strane, velika sela na pridravskoj ravnici, pa makar gotovo dočitala grad s njegove sjeverne strane, imaju srazmjerno visok postotak poljoprivrednog stanovništva (Ivanec, Peteranec i druga). Ovdje se radi o nastavku duge tradicije naprednog poljoprivrednog gospodarenja, koji utječe na laganiji hod prijelaza iz poljoprivrednih u nepoljoprivredna zanimanja. Ta naselja imaju i nešto veći broj zaposlenih unutar svojih ekonomskih i društvenih funkcija, a isto tako i veći broj zaposlenih na privremenom radu u inozemstvu

(značajna je pojava da se tradicionalni poljoprivrednici iz podravske ravni lakše odlučuju na odlazak na rad u inozemstvo nego li stanovnici većine bilogorskih sela, koju pojavu bi valjalo posebno istražiti i objasniti).

Dakle, dva su osnovna lokalna oblika pomicanja stanovništva rezultirala kao posljedica naglog prijelaza stanovništva iz poljoprivrednih u nepoljoprivredna zanimanja: promjenama na slici prostornog razmještaja (uz generalnu pojavu koncentracije u Koprivnicu) i pojavom izražene dnevne migracije radne snage. Novim rasporedom ekonomskih dobara i neekonomskih prednosti, grad postaje magnet koji i u Podravini neodoljivom snagom privlači nove stanovnike. Čak i po cijenu zaostajanja svih ostalih naselja u općini.

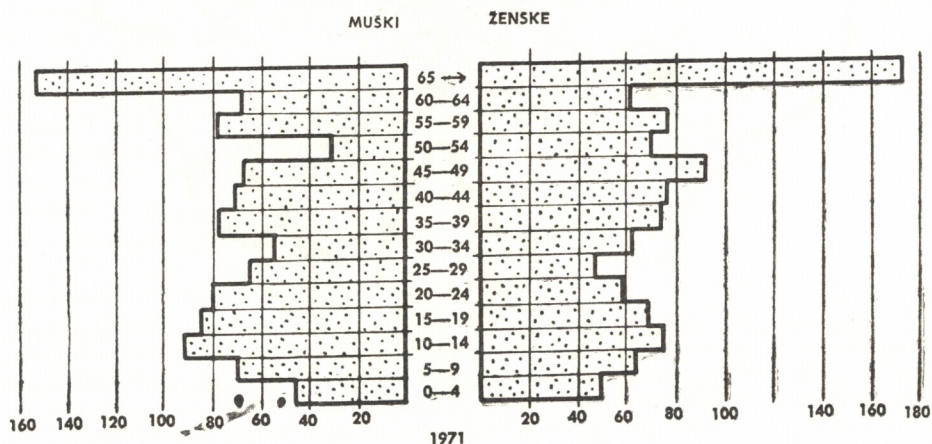
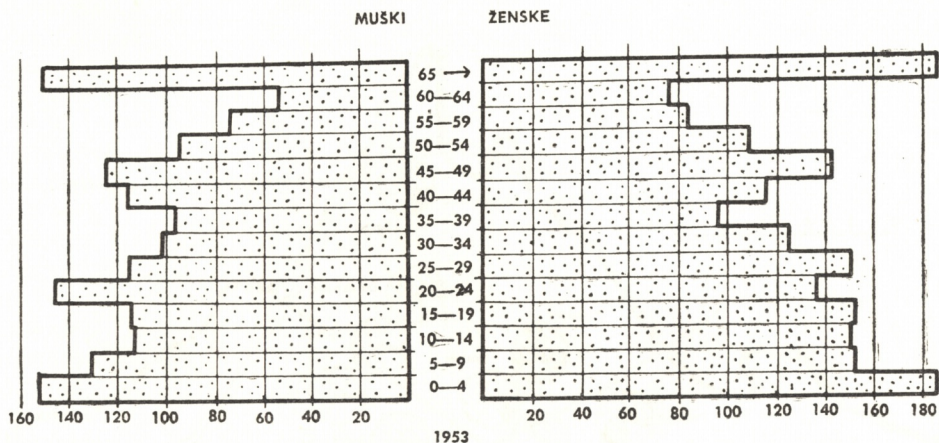
II. PROMJENE U PROSTORNOM RAZMJEŠTAJU STANOVNIŠTVA

Nagla industrijalizacija unijela je u tradicionalnu agrarnu podravsku sredinu dosad nezabilježenu migracijsku živost stanovništva. Doduše, stupanj autohtonosti još je uvijek srazmjerno visok u odnosu na razvijene hrvatske općine, ali se ovdje mora voditi računa upravo o snažno izraženoj komponenti agrarnog tradicionalizma, koji, uz neke pozitivne osobine razvijene poljoprivredne sredine, usporava procese pokretljivosti žiteljstva. Prema popisu 1971. godine, u koprivničkoj općini je živjelo 58,3 posto autohtonog stanovništva. Kao što se to može i očekivati, viši stupanj autohtonosti bilježe tradicionalna agrarna naselja u pridravskoj ravni, čak bez obzira jesu li sasvim blizu ili podalje od grada (Drnje 66,1 posto, Đelekovec 79,4 posto, Hlebine 64 posto, Koprivnički Ivanec 87,4 posto, Legrad 75,3 posto, Novigrad 72,3 posto, Sigetec 80,5 posto, Torčec 75,7 posto itd.). Istovremeno, uvelike su skloniji migracijama ili primanju doseljenika stanovnici bilogorskih naselja, kao i sela koja su kao rezultat širenja gradskih funkcija Koprivnice nastala zadnjih desetljeća uz glavne cestovne prometnice (Donji Starigrad 50,7 posto autohtonog stanovništva, Glogovac 49,1 posto, Kunovec Breg 37,9 posto, Reka 55,6 posto Sokolovac 32,6 posto, Štaglinec 39,5 posto, Vlaislav 31,2 posto). Svakako da su na stupanj autohtonosti prvenstveno djelovali ekonomsko-geografski faktori, ali značajan je utjecaj i ostalih, mahom neekonomskih faktora.

Razvoj agroindustrije i ostalih sekundarnih i tercijalnih djelatnosti u Koprivnici, uvjetovali su osobito zadnjih dvadesetak godina nagle promjene u demografskoj prostornoj slici Podravine. Radi, se zapravo, o jednom naočigled očekivanom fenomenu: Koprivnica brojem stanovnika vrlo brzo raste, a ostala naselja u općini opadaju ili stagniraju. Međutim, svakako da bi normalniji slijed ove demografske transformacije bio kada bi se brojem jačala i prigradska naselja, a smanjivanje broja stanovnika odvijalo u zamišljenim koncentričnim krugovima oko grada, zavisno od udaljenosti, razmještaja prometnica i drugih relevantnih utjecaja.

Tu, nazivamo normalniju, promjenu u prostornoj demografskoj slici, proživljavaju, primjerice, blizi općinski centri Čakovec i donekle Varaždin. Tamo, doduše, gradovi proporcionalno rastu nešto sporije od Koprivnice, ali zato se i stanovništvo prigradskih naselja značajno povećava, stvarajući tako jednu povezanu funkcionalnu cjelinu, uz neprestalno i uspješno širenje oznaka suvremene urbanizacije prostora. Kod općine Koprivnica to nije slučaj, ili barem ne u tolikoj mjeri: ovdje praktički jedino raste grad, a čak i većina najbližih prigradskih naselja opada brojem stanovnika, stagnira ili je, u najboljem slu-

čaju, u minimalnom porastu. Naravno, najznačajnije opadaju brojem stanovnika prigradska naselja sjeverno od grada, u pridravskoj nizini. Na ovu pojavu djeluje čitav splet faktora, među kojima valja spomenuti neočekivano nagli trend porasta industrijskih funkcija grada. određene slabosti prostornog ekonomskog planiranja i razvoja, drugačije prilike agrarne razvijenosti Podravine i slično.

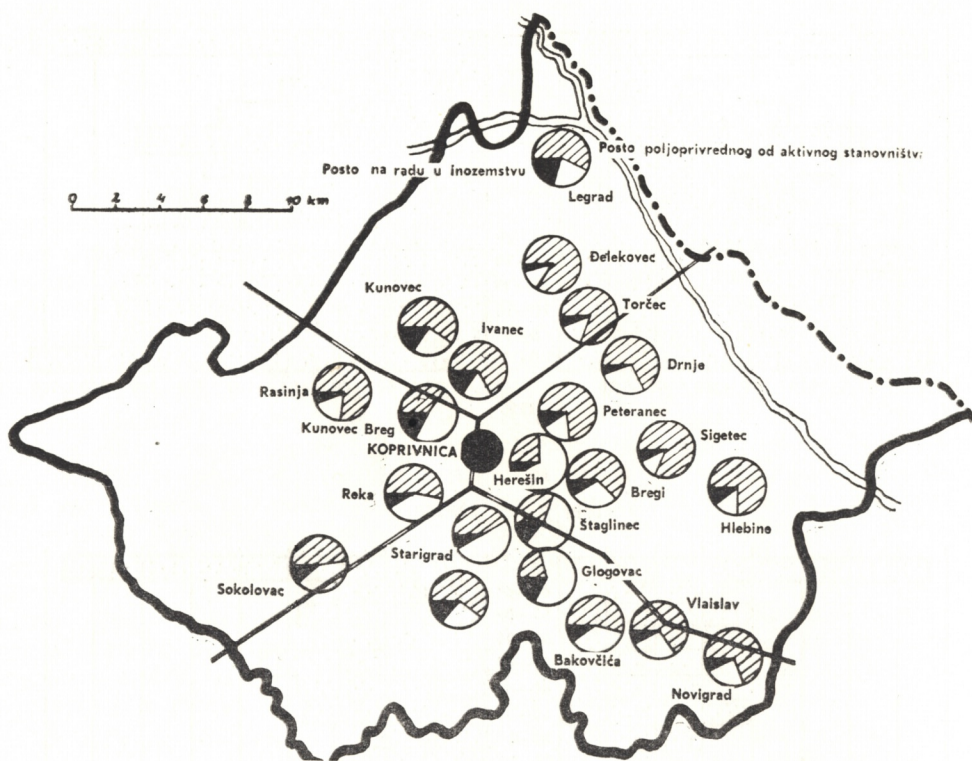

Sl. 4. Struktura stanovništva naselja Legrad prema osnovnim grupama starosti 1953. i 1971. godine

Fig. 4. Structure of the population of settlement Legrad according to basic groups of age in 1953, and 1971.

Stanovništvo Koprivnice je prema popisu 1948. godine sudjelovalo u ukupnom broju žiteljstva općine sa svega 14,8 posto, a 1977. godine već sa 32,1 posto. Dakle, u tom razdoblju grad je rastao prosječno godišnje za 386 sta-

novnika. Međutim, porast Koprivnice znatno je ubrzan upravo zadnjih godina, što je u uskoj vezi s jačanjem njezine industrijske i drugih funkcija. Tako je u razdoblju od 1971. do 1977. godine grad prosječno godišnje rastao za 553 stanovnika, što je ponajprije rezultat mehaničkog doseljavanja, a manje prirodnog priraštaja već nastanjenog gradskog stanovništva. Usprkos takvom

Sl. 5. Udjel poljoprivrednog stanovništva i radnika na privremenom radu u inozemstvu u većim naseljima koprivničke općine 1971. godine

Fig. 5. Share of agricultural population (hatch) and workers on temporary work abroad (dark) in greater settlements of community of Koprivnica in 1971.

razvoju, još uvijek nije dostignut prosjek SR Hrvatske po broju gradskog stanovništva, a kamoli razvijenih općina (srednja Hrvatska je 1971. imala, primjerice, 41,6 posto gradskog stanovništva). To govori, s jedne strane, o niskoj polaznoj osnovici stupnja urbanizacije u koprivničkoj općini, ali isto tako i neslućenim mogućnostima rasta Koprivnice u odnosu na svoja okolna naselja u idućem razdoblju.

Kao što je uočljivo iz navedenih podataka (Tablica 2.) prostorna slika naseljenosti koprivničke općine zadnjih se trideset godina bitnije izmijenila,

Tablica 2. Odnos broja stanovnika glavnih naselja koprivničke općine 1948. i 1971. godine (Izvor: popisi stanovništva 1948. i 1971.)

Mjesto	Broj stanovnika		porast		pad	
	1948	1971	broj	posto	broj	posto
Bakovčica	509	446			63	12,3
Borovljani	368	353			15	4,1
Bregi	1621	1854	223	13,7		
Delovi	482	391			91	18,8
Donji Starigrad	1106	893			213	19,2
Drnje	1226	1180			46	3,7
Đelekovec	2059	1743			317	15,3
Glogovac	791	1037	246	31,0		
Herešin	385	463	78	20,2		
Hlebine	1940	1728			212	10,9
Jagnjedovac	465	434			31	6,6
Kopr. Ivanec	1641	1542			99	6,0
Kunovec	933	820			113	12,1
Kunovec Breg	296	519	223	75,3		
Legrad	2612	2110			502	19,2
Novigrad	3046	2751			345	11,1
Peteranec	2029	1758			271	13,3
Rasinja	1251	1204			47	3,7
Reka	1316	1507	191	14,2		
Sigetec	1803	1544			259	14,6
Sokolovac	589	601	12	2,0		
Subotica Podr.	838	747			91	10,8
Štaglinec	124	359	235	189,5		
Torčec	1009	891			118	11,1
Velika Mučna	484	479			5	1,0
Vlaislav	310	359	49	15,8		
Koprivnica (grad)	8663	16483	7820	90,2		

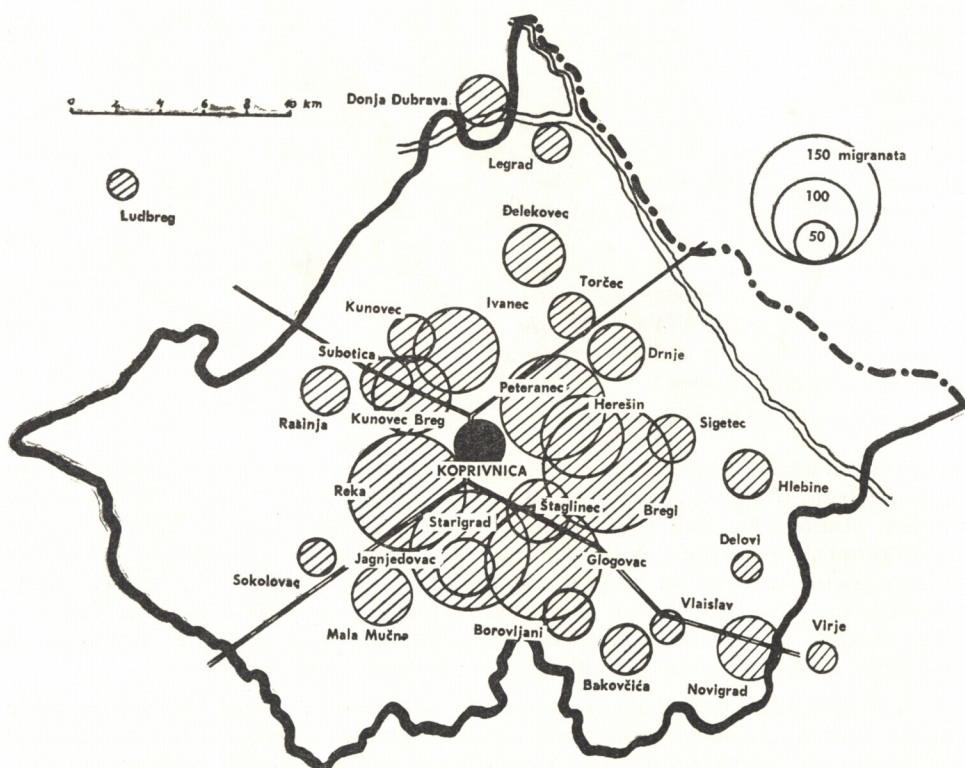
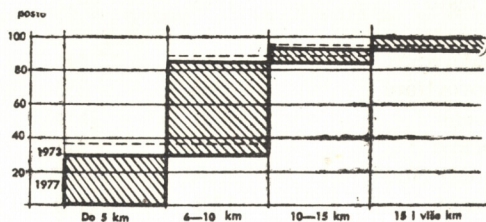
uglavnom u korist Koprivnice. Od prigradskih naselja tek neka bilježe određeni porast (Bregi, Glogovac, Kunovec-Breg, Reka Štaglinec), dok ih većina opada brojem stanovnika (čak i Starigrad udaljen od grada dva kilometra, Ivanec tri kilometra, Peteranec četiri kilometra, Subotica pet kilometra itd.). Ova pojava govori o tome da se gradske funkcije nisu uspjele u dovoljnoj mjeri penetrirati u procese diferencijacije stanovništva prigradskih naselja. Zapravo, zbog izrazito nagle industrijalizacije grada, nije bilo dovoljno vremena za evolutivni razvoj oznaka urbanizacije u okolnim naseljima.

Najznačajnije probleme, ekonomske socijalne i druge, stvara starenje velikih podravskih sela u pridravskoj ravnici. Ovdje razlike u dohotku pojedinih domaćinstava dovode gotovo do eksplozije socijalnih i sličnih problema, a radikalniji izlazi se još ne naziru. O koliko akutnim procesima starenja sela se ovdje radi, dovoljno ilustrativno govori »stablo života«' jednog od najveći podravskih sela — Legrada (vidi grafikon). Još 1953. ovdje je do deset godina starosti (djece) bilo čak 620 stanovnika, da bi taj broj 1971. opao na svega 230!

Istovremeno, broj stanovnika iznad 65 godina povećao se sa 306 na 335, usprkos općem padu broj žitelja mjesta. Slična situacija je i u ostalim velikim podravskim naseljima u dravskoj ravnici (Novigrad, Hlebine, Sigetec, Kutnjak, Peteranec, Đelekovec i druga).

Sl. 6. Struktura dnevnih migranata u Koprivnicu prema udaljenosti od grada 1973. i 1977. godine

Fig. 6. Structure of daily migrants into Koprivnica according to distance from the town in 1973. and 1977.

Sl. 7. Intenzitet dnevnih migracija iz većih naselja Podravine u Koprivnicu koncem 1977. godine

Fig. 7. Intensity of daily migrations from the greater settlements of Podravina into Koprivnica at the end of 1977.

III. OSNOVNE OSOBINE DNEVNIH MIGRACIJA U KOPRIVNICU

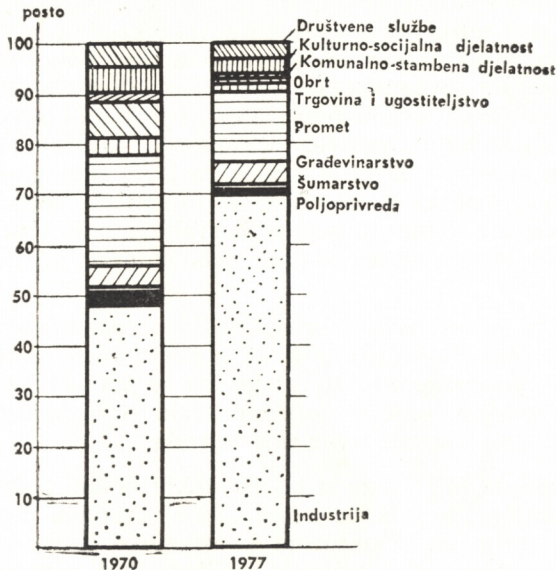
Svojim gradskim funkcijama, koje zrače iz sve razvijenijih sekundarnih, tercijarnih i kvartarnih djelatnosti, Koprivnica prerasta iz subregionalnog u mezoregionalni centar. Iako, zahvaljujući vrlo intenzivnoj društvenoj i individualnoj stambenoj izgradnji, Koprivnica prvenstveno apsorbira velik broj stalnih doseljenika, ona je ujedno i značajni centar dnevnih migracija radne snage iz okolnih naselja. Dapače, rast broja novih radnih mjesta u gradu u zadnjem je desetljeću bio toliko brz da ga stambena izgradnja u Koprivnici ni približno nije mogla primiti. To je dalo novog poleta porastu broja dnevnih migranata iz okolnih naselja, utječući tako na ubrzanje diferencijacije na selu. Godine 1970. je od ukupno 5885 zaposlenih u društvenom sektoru u Koprivnici, dnevno dolazilo na rad iz okolnih naselja 1287 ili 21,8 posto, a 1977. godine od 8172 već 2402 dnevna migranta ili 29,3 posto. U ovaj broj nisu uvršteni radnici čije obitelji žive izvan Koprivnice, a oni putuju kod njih svake subote i nedjelje (»subotari«) — njihov broj je neznatan a dolaze uglavnom iz naselja donjeg Međimurja.

Kao što se to moglo zaključiti na osnovici stagnacije ili čak pada broja stanovnika prigradskih naselja, razina dnevnih migracija u Koprivnicu nešto je niža od nekih drugih središta sjeverozapadne Hrvatske. To se prvenstveno odnosi na Čakovec i donekle Varaždin, gdje u dobrom dijelu organizacija udruženog rada čak svaki drugi radnik stanuje izvan mjesta rada.

U prostornom rasporedu dnevnih migranata u koprivničkoj općini uočavaju se zadnjih godina neke promjene, koje su u uskoj vezi s razvojem prometnica i prometnih sredstava, zatim sa strukturom koprivničke privrede, s nekim neekonomskim faktorima dnevnog migriranja i slično. Prsten putujućih se, naime, neprestano širi u odnosu na udaljenost od Koprivnice. Dok je 1973. godine izotela od pet kilometara udaljenosti od grada obuhvaćala 38,2 posto dnevnih migranata, taj odnos se 1977. godine smanjio na 32,1 posto. Istovremeno se broj putujućih s udaljenosti od 6 do 10 kilometara povećao sa 51,2 na 52,8 posto, s udaljenosti od 11 do 15 kilometara od 5,2 na 6,8 posto, te s udaljenosti preko 16 kilometara sa 5,4 na 8,3 posto. Ova pojava proširenja dnevnih migracija prema udaljenosti od grada mogla se i očekivati, prvenstveno s obzirom na razvoj prometa i prometala, a tu su i drugi faktori.

U naseljima bliže gradu i uz prometnice, pogotovo u selima na sjevernim obroncima Bilo-gore, stvara se zona trajnije dnevne migracije, na što ukazuje broj izgrađenih novih kuća i stanova čiji su vlasnici upravo radnici zaposleni u Koprivnici. Ta , nazovimo je, stabilna zona dnevnih migracija pokazuje tendenciju širenja. Međutim, u naseljima udaljenim od grada, pogotovo nakon deset kilometara, stabilnost dnevnih migracija slabi. To se naročito odnosi na sela s tradicionalno agrarnom strukturom u pridravskoj ravnici sjeverno od Koprivnice. U ovoj, nazovimo je, labilnoj zoni dnevnih migracija, postoji još vrlo izražena želja za stalnih preseljenjem u grad. Ovakav zaključak potvrđuje i analiza molbi za kredite za individualnu stambenu izgradnju, te za stanove u društvenom vlasništvu, u najvećem koprivničkom kolektivu — »Podravki« — gdje je najveći broj molbi upravo iz ovih udaljenih naselja. Analiza stalnosti dnevnih migracija pokazuje da se iz godine u godinu stabilna zona sve više širi na račun nestabilne , a ova pak razvojem prometa zahvaća sve udaljenija naselja od Koprivnice.

Neke, iako ne isuviše bitne, promjene zbile su se i u strukturi dnevnih migranata u Koprivnici u odnosu na glavne pravce dolaženja. Ovdje raspoložemo s usporednim podacima za 1970. i 1977. godinu. Od ukupnog broja dnevnih

Sl. 8. Struktura dnevnih migranata u Koprivnicu prema osnovnim granama privrede 1970. i 1977. godine

Fig. 8. Structure of daily migrants into Koprivnica according to the basic branches of agriculture in 1970. and 1977.

migranata 1970. iz pravca Legrada i Đelekovca (i okolnih naselja) dolazilo je na posao u Koprivnicu svakodnevno samo 2,9 posto, a 1977. već 6,0 posto. To povećanje vezano je prvenstveno uz porast broja dnevnih migranata iz okolnih naselja ovog pravca (Imbriovec, Veliki Otok, Mali Otok, Selnica, Torčec i druga). Naprotiv, udjel pravca iz Ludbrega smanjio se istovremeno od 21,6 na 17,9 posto, dok je iz pravca od Križevaca (Reka i druga naselja) također zabilježio pad od 17,2 na 11,6 posto.

Prigradska naselja južno od grada na obroncima Bilo-gore dala su više dnevnih migranata: pravac Jagdnjedovac ojačao je od 5,5 u 1970. na 9,2 posto u 1977. godini. To se dogodilo i s pravcem od Virja (zajedno s Glogovcem, Bakovčicom, Bregima i okolnim naseljima), koji zapravo čini okosnicu dnevnih migracija u Koprivnicu: porastao je od 25,2 na 30,5 posto. Iz pravca Hlebina, Drnja i Peteranca (uključujući i Herešin) dolazilo je 1970. godine 17,5 a 1977. godine 17,1 posto dnevnih migranata, te iz pravca Kunovca i Ivanca 10,1 odnosno 7,7 posto. Analiza ovih glavnih pravaca dolaženja dnevnih migranata poklapa se s općim demografskim razvojem tih naselja, kao i stupnjem deagrarizacije derurizacije u njima.

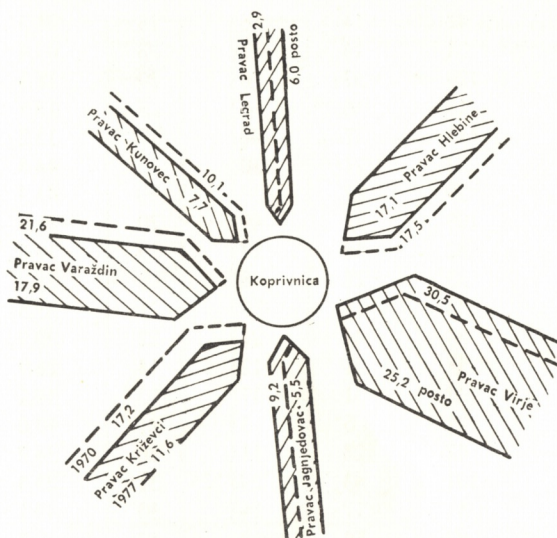
Tablica 3. Intenzitet dnevnih migracija iz važnijih podravskih naselja u Koprivnicu koncem 1977. godine (Izvor: matične knjige po organizacijama udruženog rada i ustanovama)

Mjesto	Dnevnih migranata		broj	U industriju		Izvan industrije	
	ukupno	posto od akt. stan.		Podravka	Bilo-Kalnik	broj	posto
Bakovčica	61	30,3	48	14	16	13	21,3
Borovljani	59	42,7	31	14	17	28	47,4
Bregi	158	16,9	129	37	76	29	18,3
Delovi	16	9,2	13	6	6	3	18,7
Starigrad	128	31,4	111	57	40	17	13,2
Drnje	58	11,2	32	21	10	26	44,8
Đelekovec	69	6,9	39	27	3	30	43,4
Glogovac	129	43,7	109	32	49	20	15,5
Herešin	101	52,3	82	38	17	19	18,8
Hlebine	51	6,2	33	25	8	18	35,2
Jagnjedovac	59	31,3	38	14	7	21	35,5
Kopr. Ivanec	105	11,2	83	44	24	22	20,9
Kunovec	52	12,6	38	21	12	14	26,9
Kunovec Breg	89	38,1	72	31	17	17	19,1
Legrad	32	3,1	11	6	3	21	65,6
Novigrad	68	5,2	42	28	11	26	38,2
Peteranec	132	14,5	101	43	29	31	23,4
Rasinja	61	7,6	31	17	14	30	49,1
Reka	132	18,9	92	58	18	40	30,3
Sigetec	50	6,3	21	11	4	29	58,0
Sokolovac	38	16,3	27	17	5	11	28,9
Subotica	63	15,5	52	17	23	11	17,4
Štaglinec	84	57,9	61	36	15	23	27,3
Torčec	53	11,5	19	11	8	34	64,1
Velika Mučna	28	14,0	18	8	10	10	35,7
Vlaislav	29	17,9	15	4	1	14	48,2
Bolfan	12		10	5	1	2	16,6
Virje	21		19	12	2	2	9,5
Ludbreg	19		10	4	1	9	47,3
D. Dubrava	48		11	5	2	37	77,0
Ukupno	2402		1693	761	653	709	29,6

Radi usporedbe prikupili smo podatke o dnevnom putovanju učenika srednjoškolskog centa u Koprivnici za 1977/1978. školsku godinu. Od oko 2200 učenika ovog centra, 1578 ih stanuje izvan grada ili 58,1 posto. Većina, ili 1048, putuje vlakom i autobusom, a 230 biciklom, motorkotačom i autom. Od učenika koji putuju vlakom najviše ih dolazi iz križevačkog pravca (54,0 posto od putujućih vlakom), zatim iz pravca Varaždina (27,5 posto), pa iz đurđevačkog pravca (16,4 posto), te najmanje iz pravca Botova (2,1 posto). Kod dolaska autobusom situacija je bitno drugačija: iz križevačkog pravca 27,4 posto putujućih autobusom, đurđevačkog 22,6 posto, botovskog (s Hlebinama i okolnim

selima) 13,3 posto, varaždinskog 15,8 posto starogradsko-jagnjedovačkog 6,2 posto i legradsko-đelekovačkog 14,7 posto.

Brzi razvoj industrije, osobito prehrambene i drvne, našao je svoj adekvatni odslik u strukturi dnevnih migranata prema granama privrede. Naime, upravo industrija zapošljava sve više dnevnih migranata: 1970. je svakodnevno u koprivničke industrijske pogone putovalo tek 48,8 posto, a 1977. čak

Sl. 9. Osnovni pravci dolaženja dnevnih migranata u Koprivnicu 1970. i 1977. godine

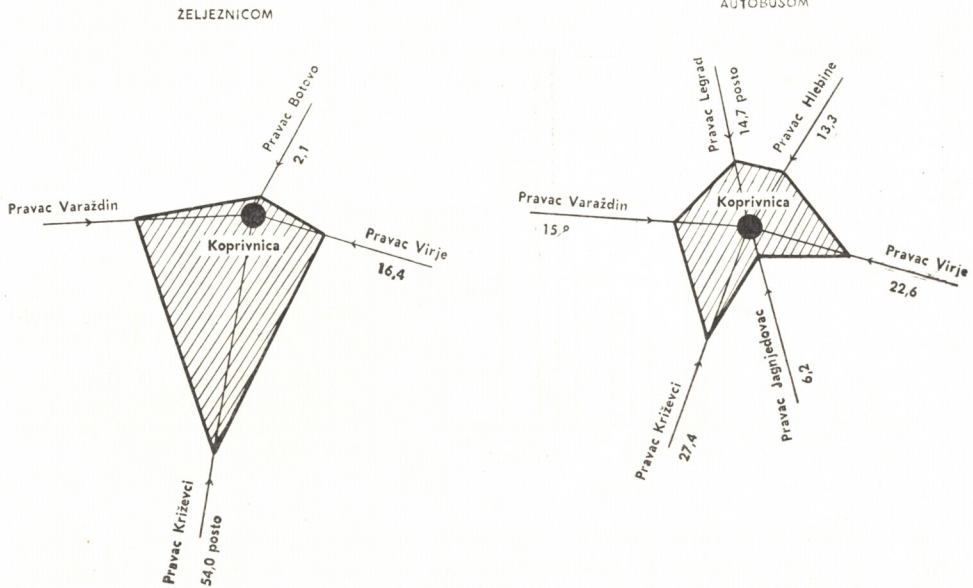
Fig. 9. The basic directions of arriving of daily migrants into Koprivnica in 1970. and 1977.

70,4 posto! Srazmjerno je u vezi s ovim porastom, broj dnevnih migranata u ostalim privrednim granama Koprivnice smanjen, iako ne posvuda i u apsolutnom broju. Uvelike je smanjen broj dnevnih migranata u obrtne organizacije i to stoga što je njihov dobar dio od 1970. do 1977. svojim razvojem prešao iz grane obrta u granu industrije.

Tablica 4. Struktura dnevnih migranata prema osnovnim privrednim granama 1970. i 1977. godine (Izvor: za 1970. Odjel za plan SO Koprivnica, a za 1977. dokumentacija organizacija udruženog rada)

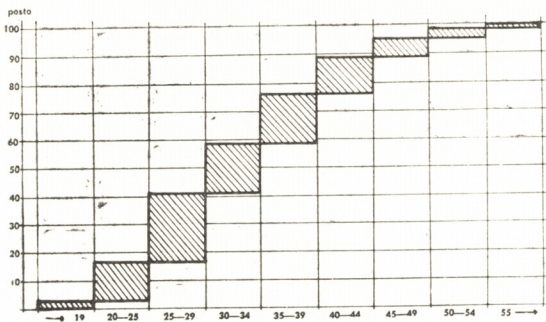
Grana	1970	posto 1977
Industrija	48,8	70,4
Poljoprivreda	1,7	0,9
Šumarstvo	0,1	0,1
Građevinarstvo	4,3	4,4
Promet	22,1	15,0
Trgovina i ugost.	3,0	2,2
Obrt	8,8	0,6
Komun.-stamb. dj.	1,9	1,1
Kult.-socij. dj.	4,5	2,1
Društvene službe	4,8	3,2

Značenje, iako ne i revolucionarne, promjene zbile su se u strukturi dnevnih migranata prema školskoj spremi. I analiza ove kvalitativne osobine pokazuje da se ipak sve školovaniji kadar odlučuje stanovati na selu, te da polako dolazi vrijeme kada dnevni migranti neće u organizacijama udruženog rada biti najmanje stručan i obavljati najteže poslove. Broj dnevnih migranata

Sl. 10. Glavni pravci dolaženja učenika u koprivnički školski centar željeznicom i autobusom školske godine 1977/1978.

Fig. 10. The main directions of arriving of the pupils in The School Center in Koprivnica by train (left) and by bus in school year 1977/1978.

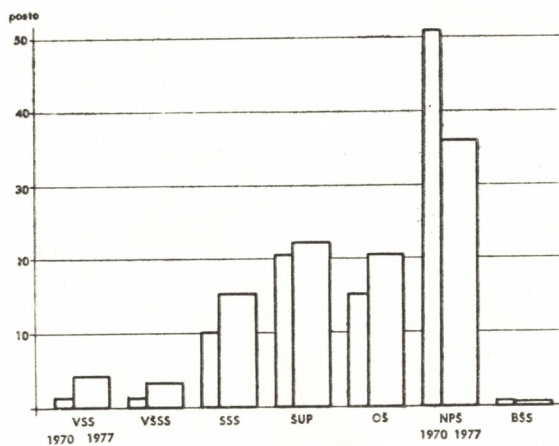

Sl. 11. Struktura dnevnih migranata u Koprivnicu prema osnovnim starosnim grupama koncem 1977. godine

Fig. 11. Structure of daily migrants into Koprivnica according to basical groups of age at the end of 1977.

u Koprivnicu s visokom školskom spremom povećao se od 1,0 posto u 1970. na 3,2 posto u 1977. godini. U istom usporednom razdoblju udjel dnevnih migranata s višom školskom spremom porastao je od 1,0 na 2,8 posto, a sa srednjom

školskom spremom od 10,0 na 15,3 posto. Udjel dnevnih migranata sa školom učenika u privredi ostao je gotovo isti 20,8 prema 21,2 posto, s osnovnom školom se povećao od 15,7 na 20,4 posto, ali je pao s nepotpunom osnovnom školom od 51,0 na svega 36,7 posto, te bez školske spreme od 0,5 na 0,4 posto. I ovi pokazatelji govore o nagloj transformaciji stanovništva u Podravini, osobito u zadnjem desetljeću, dok se ti procesi još više ubrzavaju.

Sl. 12. Struktura dnevnih migranata u Koprivnicu prema školskoj spremi 1970. i 1977. godine

Fig. 12. Structure of daily migrants into Koprivnica according to school qualification in 1970 and 1977.

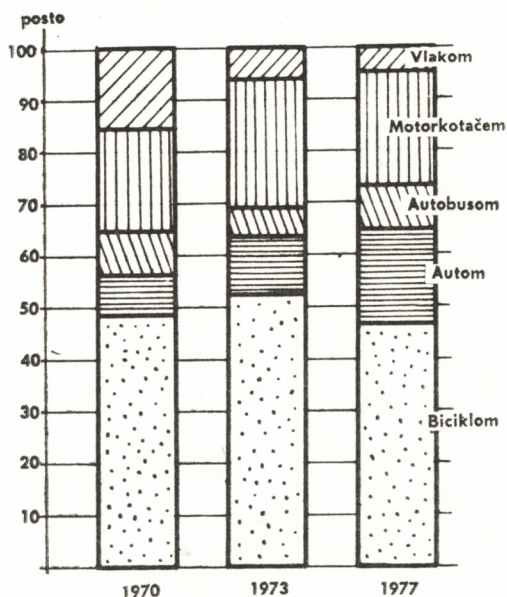
Što se tiče strukture dnevnih migranata prema godinama starosti, ostaje i dalje na snazi zaključak da svakodnevno na posao iz podravskih sela u Koprivnicu putuje radno najsposobniji kadar. Naime, najveći broj dnevnih migranata nalazi se u starosnoj grupi od 20 do 40 godina, dakle u dobi s najvećim radnim potencijalom. Ovakva struktura je i razumljiva, jer dnevno putovanje iziskuje još uvijek veće napore, a na odlazak u tvornicu sa sela odlučuju se ponajviše mladi ljudi.

Tablica 5. Struktura dnevnih migranata u Koprivnicu po starosnim grupama 1970. i 1977. godine (Izvor: isti kao za Tablicu 4.)

Starosne grupe	1970	posto 1977
do 19 godina	2,3	2,3
20 — 24	15,7	16,2
25 — 29	21,1	23,1
30 — 34	17,1	17,8
35 — 39	16,7	16,1
40 — 44	14,2	13,1
45 — 49	8,6	7,3
50 — 54	3,0	3,7
iznad 55	1,3	0,4

S obzirom na razvoj prometa i prometala, struktura dnevnih migranata u Koprivnicu prema načinu dolaženja na posao, značajno se promijenila od 1970. do 1977. godine. Glavna karakteristika tih promjena jeste u opadanju važnosti vlaka i bicikla kao prijevoznih sredstava, a jačanje automobila i autobusa. Analiza provedenog vremena na putu do radnog mjesta od mjesta stanovanja, pokazuje da se od 1970. do 1977. nisu zbile bitnije promjene. Koliko su se osuvremenila prometna sredstva, toliko su povećane i udaljenosti svakodnevnog dolaženja na posao. Kvantitativna izračunavanja, zavisna prvenstveno od udaljenosti od Koprivnice i vrsti prijevoznih sredstava, pokazuju da dnevni migranti u Koprivnicu prosječno provode na putu do radnog mjesta (u oba pravca) oko jedan sat i deset minuta (ili 35 minuta u jednom pravcu).

Sl. 13. Struktura dnevnih migranata u Koprivnicu prema načinu dolaženja na posao 1970., 1973. i 1977. godine

Fig. 13. Structure of daily migrants into Koprivnica according to arriving at the working place in 1970, 1973. and 1977.

Tablica 6. Struktura dnevnih migranata u Koprivnicu prema vrsti prijevoza 1970., 1973., i 1977. godine (Izvor: isti kao za Tablicu 4.)

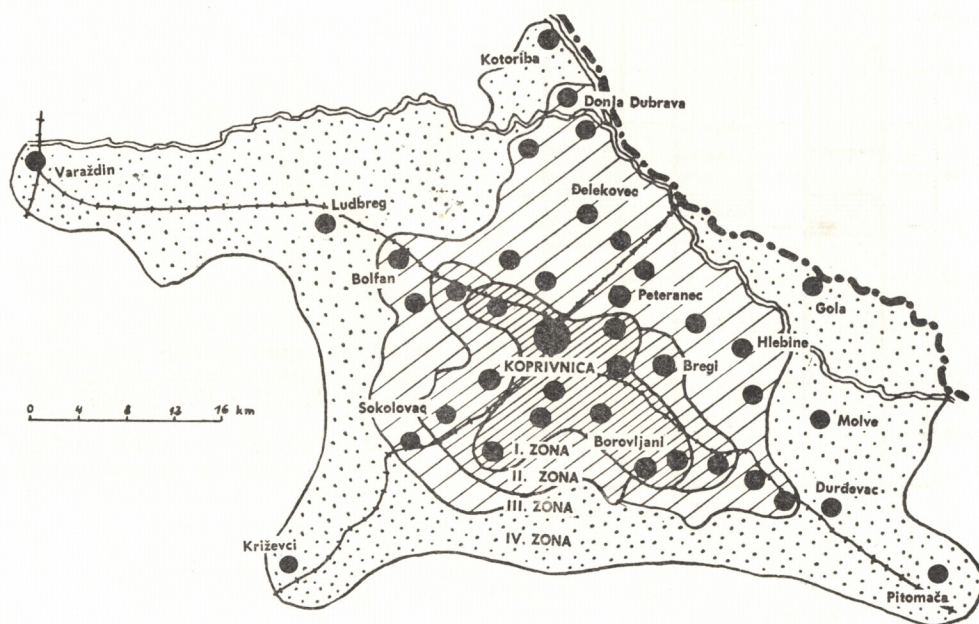
Prijevozno sredstvo	1970	1973	posto 1977
Bicikl	49,6	51,9	47,4
Automobil	8,1	11,1	18,2
Autobus	7,7	6,2	8,9
Motorkotač	19,3	24,5	21,3
Vlak	15,3	6,3	4,8

IV. GLAVNE GRAVITACIJSKE ZONE

Na posao u Koprivnicu je koncem 1977. godine svakodnevno odlazila radna snaga iz 86 naselja, od kojih se 63 nalaze na području koprivničke općine, a ostala u općinama Čakovec, Varaždin, Ludbreg, Križevci, Bjelovar i Đur-

đevac. Prsten putujućih neprestano se širi, jer raste privlačna snaga koprivničkih gradskih funkcija (osobito sekundarnih), a mijenjaju se i uvjeti prometa, dok na širini dnevnih migracija djeluje i čitav splet ostalih ekonomskih i neekonomskih faktora.

Upravo intenzitet i prostorna razmještenost dnevnih migranata predstavlja vrlo važan element za koncipiranje gravitacijskih zona, preko kojih se vidi i može analizirati utjecaj gradskih funkcija na okolicu. Činjenica je da broj dnevnih migranata raste, te da oni zauzimaju sve značajniji postotak u strukturi aktivnog stanovništva podravskih naselja, naročito onih blizu grada i uz glavne prometnice. Na raspored tih gravitacijskih zona uvelike utječu i tradicionalni agrarni odnosi, koji do izražaja više dolaze na pridravskoj ravni nego li u naseljima na Bilo-gori i Kalniku. Zbog tih i drugih razloga izotele intenziteta dnevnih migracija ne šire se koncentrično od Koprivnice, već se povijaju uz glavne prometnice i zbog ostalih utjecaja.

Sl. 14. Osnovne gravitacijske zone Koprivnice na osnovi intenziteta dnevnih migracija 1977. godine. Prva zona: više od 30 posto dnevnih migranata od aktivnog stanovništva naselja, druga zona: od 15 do 30 posto, treća zona: od 5 do 15 posto, četvrta zona: do 5 posto

Fig. 14. The basic gravitation zones of Koprivnica on the basis of intensity of daily migrations in 1977. First zone: more than 30% of daily migrants from active population of the settlement, second zone: from 15 to 30%, third zone: from 5 to 15%, fourth zone: up to 5%.

U prvu gravitacijsku zonu uvrstili smo naselja iz kojih svakodnevno dolazi na posao u Koprivnicu više od 30 posto aktivnih stanovnika tih mjesta. To je, naravno, vrlo visok postotak, ali ipak je ova prva gravitacijska zona zahvatila dosta široko područje oko Koprivnice: uz sama predgrađa (Miklinovec

Draganovac, Močile, Vinica i druga), tu su još Bakovčica, Borovljani, Donji Starigrad, Glogovac, Herešin, Jagnjedovac, Mala Mučna, Kunovec Breg, Štaglinec i neka druga manja naselja. Dakle, to su naselja na samom sjevernom obodu Bilo-gore ili novonastala mjesta uz glavne cestovne prometnice (Štaglinec, Kunovec Breg).

Druga gravitacijska zona obuhvaća naselja iz kojih svakodnevno putuje na rad u grad od 15 do 30 posto aktivnog stanovništva. Ova zona ne obuhvaća velik broj naselja, a širi se dalje prema jugu na obronke Bilo-gore i zahvaća prvenstveno neka veća naselja uz glavne cestovne prometnice (Bregi, Reka, Subotica Podravska, Vlaislav i manja naselja u okolici). Treća gravitacijska zona odnosi se na naselja iz kojih na posao u Koprivnicu svakodnevno putuje 5 do 15 posto aktivnog stanovništva. To je zona s najvećim brojem naselja i dnevnih migranata. Vrlo je »šarolika«, jer zahvaća i neka prigradska naselja, ali i neka udaljenija. Ranija analiza odgovorila je na pitanje zašto tek u ovu treću gravitacijsku zonu pripadaju neka prigradska naselja sjeverno od grada u pridravskoj nizini (Ivanec, Peteranec, Kunovec). Iste agrarne strukture i ostalih karakteristika su i naselja nešto udaljenija od grada, a ipak pripadaju u treću gravitacijsku zonu: Drnje, Đelekovec, Delovi Hlebine, Novigrad, Sigetec, Torčec, Rasinja i druga. Indikativan je i primjer Donje Dubrave, koja je udaljena 20 kilometara od Koprivnice i nalazi se u Međimurju, a ipak je u trećoj zoni — to je mjesto s izrazitom obrtničkom tradicijom, a zanatlije (prvenstveno građevinske struke) našli su posao u koprivničkom građevinarstvu i industriji.

Četvrta gravitacijska zona (do 5 posto dnevnih migranata od aktivnog stanovništva) obuhvaća široko područje omeđeno naseljima i u susjednim općinama. Svakako da se gravitacijske zone Koprivnice preklapaju sa zonama dnevne migracije u Ludbreg i Varaždin, a tek djelomično i u Đurđevac, dok te funkcionalne isprepletenosti faktički nema s Križevcima i Bjelovarom. Broj dnevnih migranata koji iz Koprivnice putuju u druge veće centre sjeverozapadne Hrvatske upravo je minimalan (ne prelazi pedeset).

Same gravitacijske zone, kao i dublja analiza svih komponenata dnevnih migracija, upućuju na niz zaključaka, koji mogu biti od koristi pogotovo kod ekonomskog, prostornog i drugog planiranja, te kod drugih analiza i za ostale potrebe. Već provedene analize (ne samo dnevnih migracija) ukazuju na niz pretpostavki, koje bi valjalo provesti u život, želi li se ostvariti skladniji ekonomski i društveni razvoj koprivničkog kraja. To se prije svega odnosi na potrebu određene disperzije sekundarnih (mali pogoni vezani uz lokalnu poljoprivrednu proizvodnju i slično), tercijarnih i kvartarnih funkcija po najvećim podravskim selima, koji bi barem ublažili negativne elemente brze deagrarizacije i derurarizacije. Nadalje, trebalo bi smišljenijom politikom razvijati suvremenu robnu poljoprivrednu proizvodnju vezanu uz prerađivačke kapacitete industrije, što se može uspješno temeljiti na tradicijama naprednog gospodarenja na podravskom selu. Očito je da poljoprivrednici i u Podravini mogu svoj položaj poboljšati jedino modernizacijom i racionalizacijom proizvodnje, a u čemu su nužne i stimulativne intervencije društva (države).

Ostale pretpostavke za budući skladniji razvoj odnose se na potrebu još intezivnije stambene izgradnje u gradu (pogotovo za dnevne migrante iz udaljenije, labilne zone), na efikasnije rješavanje prometnih problema, kao i prijevoza dnevnih migranata od mjesta stanovanja do mjesta rada. Sve to na-

meće i potrebu poklanjanja veće pažnje rješavanju raznozračnih problema dnevnih migranata vezanim za sociološka i druga pitanja. Upravo buduća znanstvena proučavanja i ovih neekonomskih faktora dnevnih migracija mogu odgovarati na aktualno pitanje kako će se ova pojava razvijati u koprivničkom kraju u idućem dugoročnom razdoblju.

V. IZVORI I LITERATURA

1. Anketa provedena od strane »Podravkinih« stručnjaka u 5.000 domaćinstava u selima koprivničke općine, veljača 1977. godine (podaci kod autora).
2. Ivan Crkvenčić: Migracije radne snage srednje hrvatske Posavine, Geografski glasnik, broj 30, Zagreb 1968.
3. Ivan Crkvenčić: Struktura aktivnog stanovništva SR Hrvatske kao indikator stupnja njene gospodarske i društvene razvijenosti, Geografski glasnik broj 35, Zagreb 1973.
4. Ivan Crkvenčić i dr.: Centralna naselja i gradovi SR Hrvatske, Zagreb 1976.
5. Dokumentacija Odjela za plan Općinskog sekretarijata za privredu Skupštine općine Koprivnica za 1970. i 1977. godinu
6. Mladen Friganović: Dnevno kretanje radne snage u centre primorja SR Hrvatske, Zbornik na VIII. kongres na geografite od SFRJ, Skopje 1968.
7. Mladen Friganović: Gravitacijske zone dnevne migracije u radne centre Hrvatske, Geografski glasnik, broj 32, Zagreb 1970.
8. Dragutin Feletar: Podravina, monografija, Koprivnica 1973.
9. Dragutin Feletar: Život između grada i sela, list Podravka, Koprivnica, 1. 7. 1973.
10. Dragutin Feletar: Pravac — Čakovec, Međimurje, Čakovec 29. 12. 1968.
11. Dragutin Feletar: Između tvornice i sela, Podravka, Koprivnica, 23. 3. 1977.
12. Dragutin Feletar: Između zemlje i tvornice, Glas Podravine, Koprivnica, 20. 7. 1973.
13. Dragutin Feletar: Redistribucija dohotka ili siromašenje sela, Privredni vjesnik, Zagreb, 30. 5. 1977.
14. Pavle Gaži: Ped novu etapu razvoja Podravine, Podravski zbornik, Koprivnica 1976.
15. Pavle Gaži: Trideset godina Podravine u slobodi, Podravski zbornik, Koprivnica 1975.
16. Gaži, Feletar, Matić, Vrban: »Podravka« i podravina, Podravski zbornik, Koprivnica 1977.
17. Milan Kreso: Problematika dnevne migracije u BiH, Sarajevo 1961.
18. V. Klemenčić: Mešovita struktura domaćinstava poljoprivrednih gazdinstava kao element socijalno-geografskih procesa i transformacije pokrajine, Zbornik na VIII. kongres na geografite od SFRJ, Skopje 1968.
19. Pavao Kurtek: Gornja hrvatska Podravina, Zagreb 1966.
20. Pavao Kurtek: Kretanje radne snage u Koprivnicu, Podravski zbornik, Koprivnica 1975.
21. Pavao Kurtek: Transformacija koprivničke Podravine, Geografski horizont, broj 1—4, Zagreb 1974.
22. Koprivnica — urbanistički plan, Urbanistički institut SRH, Zagreb 1972.
23. Matične knjige i druga dokumentacija koprivničkih organizacija udruženog rada i ustanova, anketa 1973. i 1977. godine (proveo autor)
24. Petar Marković: Migracije i promjene agrarne strukture, Zagreb 1974.
25. Ivan Perić: Radnici-seljaci u industrijskim poduzećima, Sociologija sela, broj 7—8, Zagreb 1965.
26. Ljudevit Plačko: Podravci na privremenom radu u inozemstvu, Podravski zbornik, Koprivnica 1977.
27. Rezultati popisa stanovništva 1948., 1953., 1961. i 1971. godine, Zavod za statistiku SRH, Zagreb
28. Struktura dnevnih migranata, Odjel za plan Općinskog sekretarijata za privredu Skupštine općine Koprivnica, Koprivnica 1970.
29. Sociologija sela, tematski broj »Mješovita gospodarstva i seljaci-radnici«, broj 46, Zagreb 1974.
30. Stanko Žuljić: Razvoj Zagreba i urbanizacija središnje Hrvatske, Geografski glasnik, broj 36/37, Zagreb 1974/1975.

Summary**DAILY MIGRANTS INTO KOPRIVNICA**

by

DRAGUTIN FELETAR

Community of Koprivnica is placed in the area of traditional agrarian economy, characteristic for this part of north-west Croatia. But, during the last two centuries, in Koprivnica started a great development of the industry (food industry and wood industry) what caused a notable migration of the population from agricultural into non-agricultural professions (deagrarization). It had the reflection on the change of space picture of the population, and on the increase of the number of workers which travel every day from the villages of Podravina to their working places in Koprivnica.

In 1970, from a total of 5.885 working persons in Koprivnica, 1.287 working persons or 21,8% used to come every day on their working places from near villages, and by the end of 1977, from 8.172 employed, 2.402 daily migrants or 29,3%. The circle of the daily migrants is constantly becoming wider, what means the increase of the influence of town functions on the wider vicinity, but also the improvement of traffic circumstances in Podravina. In the structure of daily migrants, there is also greater participation of Koprivnica's industry where in 1970, there were 48,8% of all daily migrants, and in 1977, there were 70,4%!

Space arrangement of daily migrants according to settlements is reflecting traffic circumstances, as also the other characteristics of the space and population. The most of the daily migrants comes from the villages placed on the northern margin of Bilo-gora, where the agriculture is not so good developed and where a workman tradition of the past coal-mines is existing. The number of daily migrants is smaller from the great villages in the plain near river Drava, which have a traditional agrarian structure. With this arrangement, in close connection are the main gravitational zones of Koprivnica according to intensity of daily migrations.

The influence of the town (according to intensity of daily migrations) is markedly greater towards south (Bilo-gora) and along with roads to east and west, than towards northern villages in agrarian plain near river Drava.